

mišljenje kao putovanje kroz mreže informacija - slobodan pristup mrežama, arhivima, bankama podataka, medijima... Svatko treba stvarati poeziju!

MREŽNE UTOPIJE

Svaka utopija je mreža. Postoje zatvorene mreže (religija, meditacija, aura klasične umjetnosti, knjiga kao zatvoreni tekst, masovni mediji...) i otvorene mreže (ljubavne veze, društvene utopije, otvorena umjetnička djela koja dopuštaju sudjelovanje, ekološki ciklusi, telefonski sustav, digitalizirane telematske mreže, otvoreni tekstovi, interakcija, hipertekstovi). Društvene mreže mogu se naći među umjetničkim skupinama i zajednicama (Kobra, Fluxus, Situacionisti), kao i u mnogim inicijativama kontrakulture od 1968.

godine (od zadruga za proizvodnju hrane, komuna, susjedskih grupa, do medijskih kooperativa i socio-kulturnih centara). Svejedno, bilo bi pogrešno misliti da Mreža-Rad-Koncepcija (Network-Concept) ima utopijski karakter: na kraju krajeva, "sustav" (totalitarne ili tehnokratske države, buržoazije, obitelji, itd.) također je složena mreža dispozicija: transmisije, skladištenja, distribucije i kontrolnih mehanizama. Tek jedna vrlo specifična upotreba mreža može biti utopijska. (Na primjer, mrežni "radio" iskorišten je u fašizmu kao središnja distribucijska jedinica za propagandu, dok se u revolucionarnoj borbi Tupamarosa upotrebljava kao mobilni gerilski komunikacijski sustav - "fašističko središtenje" transmisija nasuprot rizomatskim, nomadskim mrežama.)

A N D R E A S B R O E C K M A N N

Umjetnost u elektronskim mrežama

Elektronske mreže oblikuju novu javnu sferu s političkom, komercijalnom i kulturnom dimenzijom, i vrlo je važno i za umjetnike i za medijske aktiviste zahtijevati dio ovog novog prostora za nezavisne, nekomercijalne aktivnosti. Trenu-

tno smo još uvijek u tranzicijskom razdoblju, i način na koji će mreže izgledati ovisi u dobroj mjeri od načina na koji ćemo se njima koristiti i kako ćemo ih razvijati. Ne treba biti previše optimističan. Globalni bandwidth prodan je komerci-

jalnim tvrtkama i, kao što se desilo i u povijesti televizije, mogućnosti za umjetnike i nezavisne proizvođače bit će ograničene. Pa ipak, moramo nastaviti učiti i razumijevati net kao produktivan stroj i koristiti se njime na raznolike i kreativne načine.

Predložio bih tri ključna parametra umjetničke aktivnosti u okviru elektronskih mreža: kolektivna kreativnost, ne/zavisno posredovanje i međuosobna komunikacija. Ukratko ću izložiti te tri koncepcije i pokušati ih razjasniti preko net projekata za koje držim da ih dobro ilustriraju. Ostaje nam vidjeti hoće li te koncepcije zaista biti korisne i dovoljne i hoće li se predložene kategorije razviti do mjere odgovarajuće analizi samih projekata.

KOLEKTIVNA KREATIVNOST

Elektronske mreže prikazuju vremenske i prostorne osobine različite od onih u fizičkom svijetu, što znači da su i forme interakcije i kreativne mogućnosti za umjetnike također različite od onih, na primjer, videoumjetnika ili klasičnih slikara. Najznačajnije je, ipak, da digitalna domena nudi nelinearni okoliš u kojem se vrijeme i prostor doživljavaju pomaknuto: spacijalno-temporalni parametri zapravo trebaju biti isprogramirani unutar samih sustava kao dio sučelja preko kojega se ljudska bića mogu uključiti u digitalni protok podataka. To znači da su vrijeme i prostor fleksibilne kategorije, da mogu biti "iskrivljene", ubrzane i u potpunosti individualizirane.

Taj novi okoliš ohrabruje razvoj kolektivne for-

me rada, unutar skupine individua koje se međusobno poznaju, kao i u anonimnim mrežama, gdje deterritorijalizacija tradicionalnih kreativnih struktura dopušta do određenog stupnja heterogenost i nestabilnost, što nudi mogućnost za stvaranje različitosti. Dva primjera kako net-art projekti mogu raditi sa sviješću o kolektivnoj kreativnosti su "Renga" i "AIDS kilt". "Renga" je otpočela kada je jedan japanski umjetnik stavio digitalno procesiranu sliku na mrežu i zatražio od korisnika da skinu tu sliku i da na site vrate svoje varijacije i obrade iste. Time je stvorena ogromna slika kojoj je ishodište jedna slika a omogućene su beskonačne kreativne multiplikacije. "AIDS kilt" projekt je stvoren kao odgovor na praktičan problem: američki aktivisti su napravili veliki kilt koji je trebao biti komemoracija umrlima od AIDS-a i kojemu je svatko mogao pridodati vlastiti artikulirani komadić. Međutim, kilt je narastao do te mjere da je postalo nemoguće nastaviti ga u fizičkom svijetu. Stoga, digitalna reprezentacija kilta stavljena je na internet tako da ljudi i dalje mogu doprinosti ovom spomeniku.

Dakle, siteovi u mrežama mogu biti dizajnirani kao kolektivni, translocirani radni prostori. Oni omogućavaju zajedničko ostvarivanje projekta različitih umjetnika, dizajnera, programera, kao i ne-profesionalnih korisnika mreža, i to je model koji odvodi kreativni proces od koncepcije jednog autora u tradicionalnoj umjetnosti prema suradničkom modelu koji poznajemo iz filma i izvedbenih umjetnosti. Nadalje, uključivanje prave interaktivnosti u umjetničke projekte -

što znači da je sustav zaista dodirnut i promijenjen unosom - podrazumijeva povjeravanje kreacije i procesa odlučivanja korisniku ili posjetitelju, koji je dugo nazivan oberholderom. Umjetničke intencije postaju zamijenjene inže-

njerskim pristupom, kojemu je cilj osigurati oruđa za kreativnost i izražajnost drugih, čiji unos/doprinos nije više samo toleriran već predstavlja vitalni dio umjetničkog djela.

SIEGFRIED ZIELINSKI

Arheologija medija

Ove godine kelnska je Akademija medijskih umjetnosti bila domaćin događaju u kojem su se umjetnici, glazbenici, filmaši, filozofi, inženjeri, psihoanalitičari i pisci susreli da pet dana i noći govore o Antoninu Artoudu. Nije nam bila namjera ulagivati se mrtvom pjesniku, niti slaviti legendu. Budući da smo svakodnevno uključeni, i praktično i teorijski, u rad s digitalnim artefaktima i sustavima, prije nekoliko mjeseci odlučili smo uzeti u vidokrug uznemirujući i problematičan fenomen Artoud, te nam je to već neko vrijeme imaginarna fiksna točka oko koje i u vezi s kojom raspravljamo o pitanju: Je li (umjetnička) subjektivnost zastario pojam na kraju XX. stoljeća, nešto s čime se moramo oprostiti, ili samo zahtijeva nove koncepcije? Naravno, u tom po-

kušaju nismo uspjeli, to je bilo neizbježno. Nismo odgovorili na pitanje. Ali približili smo se odgovoru - samo nekoliko treptaja krilima leptira - i odbacivanju dualizama koji su nam postali i dragi i poznati, kao na primer: kalkuliranje i trošak, simulacija i pretjerivanje, umjerenost i extravagancija, univerzalizacija i heterogenost, kod i senzacija.

Uporno sam se zalagao da se umjetnička subjektivnost ne proglašuje mrtvom. Imam dojam da bismo time prazninu, koju su za sobom ostavile teorija i filozofija, tek panično okružili s još više riječi i slika. Također smatram da se mi, iz područja društvene prakse koju predstavlja medijska umjetnost, konačno moramo početi suočavati s proizvodnjom mediokriteta i lijepog dizaj-